

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Для розвинутої ринкової економіки характерна складна і широко розгалужена банківська система, що включає велику кількість найрізноманітніших ланок і елементів. Їх функції полягають у тому, щоб, базуючись переважно на принципах вільної купівлі-продажу, організувати відтворувальний обіг коштів і капіталів. Втручання держави в особі ряду спеціалізованих інститутів в економіку та банківську систему здійснюється за принципом необхідного мінімуму.

Банківська система України на сьогодні знаходиться в складному становищі. Більшість комерційних банків не тільки не досягли критеріїв і стандартів, що характеризують справжній банківський сервіс у цивілізованих ринкових країнах, але й вони важко витримують свій власний стереотип комерційної діяльності, що полягає в рішенні достатньо примітивної задачі: зберегти капітали і забезпечити прибуток для пайовиків і акціонерів-засновників.

Банківська мережа України продовжує складатися переважно з дрібних і середніх банків: за даними Національного банку (НБУ) на жовтень 2005 р. частка кредитних установ зі сплаченим статутним капіталом від 3 до 5 млн. євро становила 25 % від загальної кількості банків, тоді як кількість більших банків, що мають статутний фонд у розмірі від 5 до 10 млн. євро, не досягає 15 %. Загальна сума капіталу (балансова) по банківській системі становила 22927 млн. грн. або 4540 млн. дол. США [1, с. 148-149]. Це дорівнює показникам двох або трьох західних банків.

Зміни останніх років на фінансових ринках, зменшення довіри клієнтів та населення до банків – все це зумовило посилення вимог НБУ до мінімального розміру статутних фондів банків та посилення режиму банківського нагляду за діяльністю комерційних банків.

Результатом стало офіційне визнання наявності проблемних банків, що спричинило створення системи органів НБУ з організації санування (фінансового оздоровлення) комерційних банків. Кількість банків, у яких зупинено або припинено здійснення окремих банківських операцій було у 2000 р. – 70; у 2001 р. – 24; у 2002 р. – 23; у 2003 р. – 55; у 2004 р. – 41 (це 25 % від загальної кількості банків) [1, с. 142].

Реструктуризація балансу / санація / передбачає пряме чи непряме збільшення капіталу. У країнах Скандинавії значну роль відіграє держава, надаючи кошти у формі прямих інвестицій чи гарантій. Німеччина та Швейцарія практикують заходи так званого “морального впливу” на акціонерів з метою залучення додаткового капіталу.

В обставинах, які склалися, необхідні жорсткі інструменти мобілізації в інвестиції реального сектора значної частини збережень і резервів, накопичених у фінансовій сфері. Такими інструментами можуть бути банки розвитку (інвестиційні банки). Головною формою діяльності банків розвитку повинен стати довготривалий кредит, якому поступово слід надавати портфельну

(облігаційну) форму. Банкам розвитку може належати роль посередника при емісії цінних паперів.

Кредити НБУ органам загальнодержавного управління (уряду) продовжують із року в рік зростати і на кінець 2005 р. досягли 9,3 млрд. грн.

НБУ і уряд повинні опрацювати ефективні механізми, які стимулювали б довгострокове кредитування комерційних банків через цільове рефінансування; диференціацію норми резервування їхніх депозитів; участь банківського капіталу у створенні промислово-фінансових груп; конвертування відстрочених до погашення облігацій внутрішньої позики в акції державних підприємств, що приватизуються.

Література

Бюлетень Національного банку України. – 2005. – № 12.

Величко, О.В. Проблеми фінансового оздоровлення комерційних банків [Текст] / О.В. Величко // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : збірник тез доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 травня 2006 р.). – Суми : УАБС НБУ, 2006. – С. 74-75.